

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-25

Diarienummer N161-0564/24

Handläggare

Karin Tidlund

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: karin.tidlund@funktionsstod.goteborg.se

Remissvar - Motion om att utfärda kompiskortet till barn med funktionshinder som beviljats stödinsatser inom LSS

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker motion om att utfärda kompiskort till barn med funktionshinder som beviljats stödinsatser inom LSS, med de överväganden som beskrivs i tjänsteutlåtandet.
2. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad

Sammanfattning

Nämnden för funktionsstöd har fått remiss från kommunstyrelsen av en motion av Johanna Holmdahl (KD) om att Göteborgs Stad ska införa ”kompiskort”. Syftet är att ge möjlighet för kortinnehavaren att ta med en medföljande person på aktiviteter eller arrangemang, utan att den medföljande behöver betala entréavgift eller liknande. Motionen föreslår att nämnden för funktionsstöd, i samråd med berörda nämnder och bolag, ska utfärda kompiskortet till alla barn som har beviljats LSS-insatser.

Förvaltningen är i grunden positiv till principen att med ett särskilt kort påvisa behovet av medföljande stöd, för att öka möjligheter att tillgodogöra sig kultur och aktiviteter och en bra och meningsfull fritid som alla andra. Förvaltningen bedömer dock att ett kort med den utformning som motionen föreslår, det vill säga endast riktat till barn med insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), bör avstyrkas.

Om ett kort ska införas så menar förvaltningen att det bör omfatta fler personer än vad som föreslås i motionen – det vill säga även personer över 18 år och även personer som inte beviljats stödinsatser inom LSS, men som på annat sätt kan styrka sitt behov av stöd. Förvaltningen anser också att förutsättningen för rätten till ett kort måste vara att den medföljande personen behöver kunna ge det aktuella stödet till kortinnehavaren. Därför bör ett kort ha en åldersgräns på ledsagaren. Det kan exempelvis åstadkommas genom att kräva att den medföljande personen är över 16 år eller liknande. EU-kommissionen driver ett förslag om ett gemensamt europeiskt funktionshinderkort med den inriktningen, vilket sannolikt kommer att finnas på plats nationellt inom några år.

Införande av ett kort i Göteborg i avvaktan på EU-kortet bedöms som angeläget av förvaltningens råd för funktionsstödsfrågor och förvaltningen bedömer att det vore gynnsamt för målgruppen. Förvaltningen är därför positiv till att ett kort med den vidare inriktning som beskrivs i tjänsteutlåtandet införs och testas i Göteborg, och således inte enligt den form som beskrivs i motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ett kompiskort kan uppfattas ha ett visst ekonomiskt värde för den enskilde genom att det ger en medföljande person fri eller rabatterad entré till olika aktiviteter och platser. Flera arrangörer erbjuder redan i dag fri entré och liknande för medföljande eller ledsagare, men har i dag skilda krav på hur man går till väga för att använda detta. Den enskilde eller dess närstående skulle spara tid och administration på en förenkling av hur och var man får rätt till sådant stöd.

För nämnden för funktionsstöd, som föreslås ha ansvar att utfärda korten, skulle det innebära ökade kostnader för administration. Oavsett regelverk kring vilka som omfattas av kompiskortet så skulle en administrativ hantering krävas för att bedöma rättigheten. Det skulle kunna röra sig om ökade bedömningar av personkretstillhörighet, eller på annat sätt bedömningar av vilka som har de behov som ger rätt till kortet. I kommuner som har infört ett liknande kort så har uppdraget att trycka och distribuera de fysiska korten ofta getts till en daglig verksamhet med medieinriktning. Det innebär en meningsfull arbetsuppgift för den dagliga verksamheten och medför att kostnaderna för att hantera korten i huvudsak handlar om material och porto.

Administration kring ett kompiskort innefattar också att underhålla en webbplats med information om kortet och var det är giltigt, samt att föra dialog med arrangörer, vilket är en tillkommande administrativ uppgift och kostnad. Denna uppgift kan ligga hos nämnden för funktionsstöd eller annan nämnd, exempelvis idrotts- och föreningsnämnden eller nämnden för demokrati och medborgarservice.

Eftersom förvaltningen i dag i vissa sammanhang kan ha kostnader exempelvis för entréavgift för anställda ledsagare och kontaktpersoner så skulle kortet kunna innebära något minskade kostnader för detta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Myndigheten för delaktighet har visat att personer med funktionsnedsättning upplever större hinder än andra för att genomföra fritidsaktiviteter. Hinder består framför allt av tre saker - att man inte har råd, att man inte har någon att genomföra aktiviteten tillsammans med samt svårigheter kring det praktiska i att ta sig till aktiviteter och få stöd under aktiviteten. Många personer med funktionsnedsättning måste ha tillgång till stöd i vissa situationer, för att ha samma rättigheter och möjligheter som andra till fritid, kultur, nöjen, mötesplatser och aktiviteter. Ett kompiskort skulle öka möjligheten att själv välja när man vill ta del av en aktivitet och tillsammans med vem, i stället för att vara bunden av tider som erbjuds genom biståndsbedömda insatser såsom kontaktpersoner eller ledsagare.

När det gäller målgruppen barn med funktionsnedsättning så upplever många vårdnadshavare att det är utmanande att samordna alla insatser, kontakter och att hålla sig informerad om vad som gäller. *Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning* beskriver också att vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning generellt har sämre levnadsvillkor än andra och att de ofta upplever

att det finns en förväntan om att de ska ta ett större koordinerande ansvar än övriga föräldrar. Ett och samma kort som kan användas på alla ställen som har erbjudanden för medföljande skulle förenkla en del av denna samordning.

Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning innehåller flera rättighetsområden som angränsar till det behov som ett kompiskort skulle beröra, däribland Rätten till ett självständigt liv, Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer samt Rätten till en meningsfull fritid.

Samverkan

Förvaltningens samverkansgrupp

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 21 augusti 2024

Rådet för funktionsstödsfrågor

Dialog i rådet för funktionsstödsfrågor den 13 juni 2024

Bilaga

1. Motion av Johanna Holmdahl (KD) om att införa kompiskortet i Göteborgs Stad

Ärendet

Nämnden för funktionsstöd har fått remiss från kommunstyrelsen av en motion av Johanna Holmdahl (KD) med förslag att nämnden för funktionsstöd får i uppdrag att, då budget i balans uppnåtts, i samråd med berörda nämnder och bolag utfärda kompiskortet till barn i Göteborg med funktionshinder som i dagsläget har beviljats stödinsatser inom LSS.

Svaret ska vara kommunstyrelsen till handa senast den 2 september 2024.

Beskrivning av ärendet

Nämnden yttrar sig utifrån nämndens verksamhetsområden och perspektiv. Utöver nämnden för funktionsstöd har remissen skickats till kulturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, GotEvent AB, Liseberg AB samt Göteborgs stadsteater AB för yttrande.

Kompiskort

Förslaget i motionen innebär att Göteborg ska införa ett kompiskort, för att ge möjlighet för den som innehar kortet att ta med en vän, personal eller släkting på en aktivitet eller arrangemang. Kortet innebär att den medföljande personen inte behöver betala exempelvis entréavgift, träningsavgifter eller biljetter. Det är innehavaren av kompiskortet som bestämmer vem som följer med och det kan vara olika medföljare varje gång. Motionen föreslår att kortet ska gälla alla arrangemang och aktiviteter för barn som staden anordnar, men att även andra föreningar och företag ska vara välkomna och uppmuntras att ansluta sig till kompiskortet i Göteborg, liksom andra kommuner.

Det finns flera kommuner i Sverige som har infört ett kort som liknar förslaget i motionen, till exempel Malmö, Jönköping, Sundsvall, Kungälv och kommunerna i Kronoberg. Olika kommuner har definierat olika målgrupper. I några fall är det personer som har beviljats LSS-insats, i andra fall är det "personer med funktionsnedsättning som behöver extra stöd vid aktiviteter eller arrangemang". Några kommuner har en nedre åldersgräns för kortet, från den ålder då man normalt kan gå på aktiviteter själv. Även vem man får ta med som medföljare skiljer sig från kommun till kommun beroende på syftet med kortet. I några kommuner får man inte ta med sig familjemedlemmar eller personal med resonemanget att kortet syftar till att bryta social isolering.

I dessa kommuner sköts administrationen av korten, inklusive bedömning av rätten att få det, av tjänsteperson inom någon relaterad förvaltning. Ett fysisk kort med foto på innehavaren tillverkas och distribueras i allmänhet av en daglig verksamhet. Normalt finns inget register vare sig över personerna som fått kortet eller statistik avseende hur kortet används, på grund av GDPR. I de kommuner där kompiskort och liknande har införts så finns även en webbsida med samlad information om var och när man kan använda kortet, vilket administreras av kommunen.

Tillgänglighet i dag

Redan i dag finns många aktörer och arrangörer som erbjuder exempelvis fri entré för ledsagare, reserverade platser, företräde i köer eller liknande till personer med funktionsnedsättning eller särskilda behov. Syftet är att ge alla möjlighet att ta del av arrangörens utbud. Liseberg, Universeum och Göteborgs konstmuseum är exempel på stora aktörer i Göteborg som erbjuder fri entré för medföljare till personer som kan visa

ett intyg om behovet. På andra ställen kan bedömningar av rätten till medföljare ske mer godtyckligt av den som sitter i kassan, utan krav på intyg.

Inom funktionsrättsrörelsen har man lyft argument kring de utmaningar det innebär att olika aktörer/arrangörer kräver olika typer av intyg och att de kan ha olika principer kring hur man får tillgång till stödet. Det kan kräva mycket koordinering för redan ansträngda familjer att ta reda på och införskaffa rätt intyg och ansökningsförfarande för respektive arrangör, liksom för att känna till vilka arrangörer som erbjuder detta.

Införande av gemensamt EU-intyg

EU-kommissionen har lagt ett förslag om att alla medlemsländer ska införa ett gemensamt EU-intyg om funktionsnedsättning som ska fungera över hela unionen. Intyget ska fungera som bevis på att man har en funktionsnedsättning och ska ge alla EU-medborgare med intyg samma tillgång till särskilda villkor eller förmånsbehandling, såsom nedsatt eller ingen inträdesavgift, prioriterat tillträde, assistans och reserverade parkeringsplatser för personer med funktionsnedsättning. Det finns en preliminär politisk överenskommelse i EU om förslaget som i dag behandlas på socialdepartementet och har utretts av myndigheten för delaktighet. Om förslaget antas av EU-parlamentet så har medlemsländerna 18 månader på sig att införa kortet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen är i grunden positiv till principen att med ett särskilt kort påvisa det särskilda behov av stöd som vissa personer har. Många personer med funktionsnedsättning kan ha svårt att på egen hand ta del av kulturutbud, arrangemang och fritidsaktiviteter, och behöver ha med sig någon person som kan ge stöd och hjälp i olika situationer. Att betala entréavgift och liknande även för denna medföljande stödperson är ofta en omöjlighet för personer med redan ansträngd ekonomisk situation.

Många arrangörer - både offentliga och privata - låter redan i dag medföljare/ledsagare få fri entré för att göra arrangemanget/aktiviteten tillgänglig för alla, vilket är positivt. Förvaltningen ser dock samma problem som funktionsrättsrörelsen belyst, nämligen att det kan medföra mycket arbete för den enskilde/dess familj när olika arrangörer har olika krav på hur behovet av medföljare ska styrkas. Förvaltningen är därför positiv till tanken på att förenkla och formalisera hur de särskilda behoven styrks. Förvaltningen bedömer också att det finns många goda konsekvenser av att kommunen samlar och tillgängliggör information om vilka arrangörer och aktiviteter som ansluter sig till kortet. Arbete med ett särskilt kort skulle också kunna bidra med att öka förståelse hos olika arrangörer för att personer med funktionsnedsättning ibland måste ha tillgång till stöd och hjälp för att tillgodogöra sig samma rättigheter som andra och att de som arrangörer kan bidra med detta. Samtidigt är det viktigt att beakta att det innebär ett omfattande administrativt arbete att hålla sådan information aktuell i en stor stad som Göteborg.

Förvaltningen kan i dag ge personer med funktionsnedsättning stöd vid aktiviteter genom insatserna kontaktperson eller ledsagning. Båda insatserna syftar till att bryta isolering och till att förstärka möjligheten till aktiviteter utanför hemmet. Förvaltningen bedömer inte att ett ”kompiskort” skulle innebära en ny biståndslös insats eller ett substitut för dessa insatser, utan kortet blir något som förvaltningen kan uppmuntra personer att söka – både de som har ovan insatser och övriga.

Eftersom det är arrangören som utifrån sina förutsättningar möjliggör för personer med funktionsnedsättning att delta, så bedömer förvaltningen heller inte att ett kompiskort skulle vara att likställa med ett stöd som förvaltningen ger. Kortet utgör i stället en service i form av ett intyg riktat till respektive arrangör, som i sin tur berättigar till arrangörernas stöd för tillgänglighet. Det bör därför också vara upp till respektive arrangör att bedöma om och på vilket sätt de kan acceptera kompiskortet.

Formerna för ett eventuellt införande av kompiskort i Göteborgs Stad behöver diskuteras vidare, men i förvaltningens arbete med frågan samt förvaltningens dialog med rådet för funktionsstödsfrågor framkommer behov av att göra justeringar i förslaget för att göra det gynnsamt för kommuninvånare. Förvaltningen vill problematisera kring tre inriktningar i motionen.

Målgruppen LSS: Förvaltningen anser att det vore problematiskt att kortet endast utfärdas till personer med LSS-insats. Detta skulle utesluta vissa personer som har stort behov av stöd för att kunna ha en aktiv fritid men som inte omfattas av någon av LSS personkretsar, exempelvis många personer med synnedsättning eller rörelsehinder. I många fall har denna målgrupp möjlighet att gratis ta med en medföljare in på aktiviteter i dag, och kompiskortets begränsningar skulle alltså riskera att denna möjlighet försvinner. Förvaltningen anser i stället att det vore positivt att ha ett kort där LSS-beslut är en av flera möjliga grunder för att få kortet. Det nämnda EU-intyget har införts bland annat i Finland, där man tillåter flera olika typer av officiella beslut som grund för att erhålla kortet. Motsvarighet till LSS-beslut är ett sådant beslut, andra är rätt till tolktjänst för syn- eller hörselskadade eller beslut om färdtjänst.

Målgruppen barn: Förvaltningen bedömer också att ett kompiskort inte bör begränsas endast till barn. Problemet med att inte kunna delta i aktiviteter på egen hand är minst lika stor när man blivit vuxen, och kanske inte har sina föräldrars stöd på samma sätt. Det är också så att alla barn, upp till en viss ålder, behöver stöd för att delta i aktiviteter - även om de inte har någon funktionsnedsättning. De arrangörer som i dag erbjuder fri entré och liknande för ledsagare har inte någon övre åldersgräns och förvaltningen anser att det vore olyckligt att med införande av ett kompiskort skapa en åldersgräns. Även det nämnda EU-intyget omfattar både barn och vuxna.

Fokus på ”kompis”: Förvaltningen anser att det är rimligt, och en viktig jämlikhetsåtgärd, att erbjuda fri entré åt någon som fungerar som ledsagare och har ansvar att ge nödvändigt stöd och hjälp för att kortinnehavaren ska kunna ta del av aktiviteten. Däremot anser förvaltningen inte att det är rimligt att erbjuda fri entré åt en kompis som endast fungerar som sällskap till kortinnehavaren. I det första fallet är kortet, och den fria entrén, en garant för att möjliggöra kortinnehavarens aktiva fritid. I det andra fallet fungerar kortet snarare för att motverka ofrivillig ensamhet. Det är förstås angeläget med insatser även mot detta men ett sådant behov omfattar även andra personer än de med funktionsnedsättning. Förvaltningen ser att det knappast finns laglig grund för en sådan hantering. Kortet bör därför innefatta en åldersgräns på ledsagaren och förutsätta att ledsagaren ger det stöd och den hjälp som är aktuell, vilket är ett ansvar som inte bör läggas på allt för unga personer. I dialog med nämndens råd för funktionsstödsfrågor avråddes också från att använda begreppet ”kompis” – både för att alla kanske inte har en kompis och för att det lägger börda på den medföljande att bli en kompis.

Om ett kort ska införas så anser förvaltningen alltså att det inte bör begränsas till personer med LSS-insats och inte bara avse barn, utan gälla som ett intyg för alla personer med funktionsnedsättning som kan styrka behov av ledsagning utifrån resonemanget ovan. En sådan hantering skulle visserligen kräva mer administration än att endast utfärda kortet till barn med LSS-insats, men det skulle vara mer likvärdigt för att säkerställa möjligheten för personer med funktionsnedsättning att ta del av fritidsaktiviteter och arrangemang på lika villkor som andra. Med en sådan konstruktion skulle också kortet omfatta samma målgrupp som avses i EU-kommissionens förslag, vilket förvaltningen bedömer är klokt om ett kort ska införas i Göteborg i avvaktan på detta EU-intyg.

Förvaltningen anser att det i så fall är rimligt att administration och bedömning av rätten till ett kort ska hanteras av förvaltningen för funktionsstöd. Den hantering och kommunikering av vilka arrangörer som deltar, samt marknadsföring av kortet gentemot arrangörer, bör däremot hanteras tillsammans med idrotts- och föreningsförvaltningen eller förvaltningen för demokrati och medborgarservice.

Oavsett former och oavsett vilken förvaltning som ansvarar så innebär införande av ett ”kompiskort” i Göteborg en omfattande administration. Om ett EU-intyg kommer att införas inom några få år så är det sannolikt att detta intyg kommer att ersätta kompiskortet. Eftersom ett kort bedöms angeläget av funktionsrättsrörelsen och även förvaltningen bedömer att det vore gynnsamt för både barn och vuxna med funktionsnedsättning, så ställer sig förvaltningen ändå positiv till att, i avvaktan på EU-intyget, införa och testa ett kort men i så fall med den förändrade inriktning som beskrivits ovan. I dess nuvarande form bedömer förvaltningen att nämnden bör avstyrka motionen om kompiskort.

Camilla Blomqvist

Maria Berntsson

Förvaltningsdirektör

Tf. avdelningschef Kvalitet och utveckling